

ΙΠΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΙΡΚΟΥ

H

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΑΚΑΛΛΑ.

—o—

Ἡ ἐξοχή τοῦ τοίχου, τοῦ περικυκλουμένου τὸ ἀγωνιστήριον τοῦ Κίρκου, ἐσχημάτιζε τὸ καλούμενον Πόδιον (5) (Podium), ὃ ἦν θεωρεῖον ἀποτεταγμένον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, τὰς ἀρχάς καὶ τὰς ἐπτάδας (6). Ἐνώπιον αὐτοῦ κατεσκεύασεν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ διώρυγα πλατίους (7), καὶ ἐχθούς δεκατριῶν παλαμῶν εὐριπὸν λεγομένην, καὶ ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο ἐπίστε ναυμαχίαι.

Οἱ Κίρκοι ἦσαν μὲν ἰδίως προωρισμένοι πρὸς ἀρματοδρομίαν· ἐχρησίμευον ὁμως καὶ εἰς πεζομαχίαν, ἱππομαχίαν, πάλην, πυγμὴν καὶ ἄλλους εἰσαχθέντας γυμνικούς ἀγῶνας, ἵνα καταστήσωσιν εἰς τὸν πόλεμον βρωμαλίαν, τολμηρὰν καὶ ἰσχυρὰν τὴν βρωμαίαν νεολαίαν. Πρὸς τούτοις ἐγίνοντο ἐν αὐτοῖς καὶ θηριομαχίαι, διηγούμενου τοῦ Αὐλοῦ Γαλλίου ὅτι ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λόγῳ Κίρκῳ ἐφάνη εὐγνώμων ὁ Λέων πρὸς τὸν Ἀνδροκλῆν· διότι αὐτὸς ἐν Ἀφρικῇ ἀπῆρσεν ἀπὸ τὸν πόδα αὐτοῦ ἄκανθαν. (8)

(5) Τὸ Πόδιον ἐστὶν ὡς ποῖς δίου τοῦ Κίρκου ἢ τοῦ ἀμφιθεάτρου. Τοῦτο ἐστὶ τεῖχος εὐρύτατον περιζωννύον τὸ ἀγωνιστήριον τοῦ Κίρκου ἢ τοῦ ἀμφιθεάτρου. Ἡ θέσις αὕτη ἐστὶν ἀξιοπρεπεστάτη ὡς εὐρυτέρα τῶν ἄλλων, καὶ πλησιάζουσα πρὸς τὴν ἄμμορ ἢ τὸ ἀγωνιστήριον. Ἐν αὐτῇ ὅθεν ὑπῆρξεν ὑψηλὸς τόπος τοῦ Αὐτοκράτορος· οἱ δὲ ὑπάτοι, στρατηγοὶ καὶ λοιποὶ, ὅσοι εἶχον ἀργυρῶτος ἀξίωμα, ἐκάθητο ἐπὶ ἀγκυλοπόδων δίφρων μετὰ τῶν ῥαβδούχων καὶ ὑπαλλήλων αὐτῶν. Τὸ δὲ πρόσκρανον ἢ προσκεφάλαιον ἦν ἐν τῷ Κίρκῳ τόπος, ὅπου τὰ εἶδωλα τῶν θεῶν, οἷς οἱ ἀγῶνες ἦσαν ἀφιερωμένοι, ἐτίθεντο ἐπὶ ἐστρωμένῳ προσκεφαλαίων, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ τόπος ἦν ἀπάντων ἐπιτιμίας, οἱ Αὐτοκράτορες ἐπίστε ἀπ' αὐτοῦ ἰδεώρουν τοὺς ἀγῶνας.

(6) Αἱ ἐπτάδες ἦσαν ἐν τῇ ἀργαίᾳ Ῥώμῃ παρθενοὶ τῆς Ἑστίας ἑστιαίαι, αἵτινες ὄφειλον μετὰ τῆλον φυλάσσειν ἀκοίμητον τὸ κοινὸν τῆς πόλεως καὶ τοῦ λαοῦ ἱερὸν πύρ.

(7) Ὁ συγγραφεὺς ἐκπότης Μ. Οὐάκις (Vasi), ἀναφέρων τοῦτο τὸ πλάτος, φαίνεται (πλὴν εἰ τοῦτο προήλθεν ἐκ λάθους τοῦ τύπου) ὅτι δὲν συμφωνεῖ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· διότι πῶς ἤθελον γίνεσθαι ναυμαχίαι ἐντὸς τοιούτου πλάτους;

(8) Βαδίζων τις ἐντεῦθεν εἰς τὴν πρὸς τὸν ἄγιον Γρηγόριον φέρουσα ὁδὸν, ἀπαντᾷ, κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ Παλατίου θρους, τὴν θέσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σεπτίμιου Σεβήρου οἰκοδομηθέντος περιφήμου Ἑπταζώνου (septizonium καὶ septemzodium). Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη, οὕσα μεγαλοπρεπεστάτη, διὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐνομισθῆ παρὰ πολλῶν ὅτι συνετίθετο ἐξ ἐπὶ σειρῶν κίωνων, ἐπαλλήλως τεθειμένων, (ἐξ ἄλλων δὲδοι περιεστοιχίετο δι' αὐτῶν τῶν σειρῶν) ἀλλὰ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἐπειδὴ ἤθελεν εἶσθαι κολλῶ ὑψηλὴ καὶ ἀσύμμετρος. Κυρίως ἦν τριόρο-

Τὰ ἱπποστάσια ταῦτα εἰσὶ μεγάλη ἑτερομήκης αὐλῆ, περικυκλουμένη ὑπὸ πλινθίνου τείχους, ὃ ἔφερε στοὰν ἐκ τετραγώνων κίωνων, καὶ ἔχουσα εἰς τὸ μέσον στρογγύλον οἰκοδόμημα. Ἐπειδὴ αὐτὰ κείνται πλησίον τοῦ Κίρκου, λεγομένου τοῦ Καρακάλλα, καὶ τῆς οὗτης ἀπέναντι τῶν ἀφαιτηριῶν (1) αὐτοῦ θύρας τῆς διόδου, πολλοὶ ὑπέθεσαν ὅτι ἦσαν ὠρισμένα ἵνα κατοικῶσιν αἱ στασίαι (2) ἢ τὰ συστήματα, καὶ φυλάττωνται οἱ ἵπποι καὶ τὰ ἄρματα (ἀμαξίαι), αἵτινα ἐχρησίμευον εἰς τὸν Κίρκον.

Τὸ πρὸς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς οἰκοδόμημα ἐστὶν ἀρχαιότερον παρὰ τὸ τῶν ἱπποστασίων καὶ τὸ τοῦ Κίρκου, καὶ βεβαίως ὑπέρηξε τὸ ὑπόγειον ναοῦ τινος· ἐξ οὗ δύνανται πρὸς πιστεύεσθαι ὅτι ἡ ῥηθεῖσα στοὰ ἦν τὸ τέμενος αὐτοῦ. Ποῖος ἦν ὁμοῦς οὗτος ὁ ναὸς ἀμφιβάλλεται· διότι οἱ μὲν νομίζουσιν αὐτὸν νοῦν τοῦ Σεραπίδος· οἱ δὲ διὰ τὰς κερκηρῆας πομπάς. Ἔχει κυκλικὸν στήριγμα, οὗ ἡ διάμετρος ἐστὶν 145 παλαιστῶν καὶ ὠραίαν στοὰν προκειμένην· κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ κείται μέγας ὀκτάγωνος στύλος, φέρων μέγαν θόλον. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ὁμοίαιε τῷ λεγομένῳ πύργῳ τῶν δούλων, ὅστις ἀπέχει δύο μίλια ἐξωθεν τῆς μεγάλης θύρας. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ πύργου συνέλαβεν ὁ Οὐγγύλας τὴν ἰδέαν τοῦ ὑπογείου τῆς αὐλῆς τοῦ περιφήμου ἀνακτόρου τοῦ Καπραόλα.

Ἐπὶ μὲν τῆς προειθεμένης στοᾶς κείται νεώτερα οἰκία, ἐπὶ δὲ τῆς στρογγύλης οἰκοδομῆς ἦν ὁ ναὸς, οὗ διαφέρων τοῦ Πανθέου κατὰ τὴν διάθεσιν. Τὸ ὄνομα Βοργιανὸς πύργος, ὃ ἔφερε μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ, ἀγεί εἰς δόξαν ὅτι τὸ σύνολον τοῦ ἀρχαίου στρογγύλου ναοῦ, μεταβληθὲν ὡς πύργος, πιθανῶς ἐχρησίμευεν ἀντιδουρωμάτος, κατὰ τοὺς νεω-

γος στοὰ, ὑποστηριζομένη ἐκ κίωνων ποικίλων μαρμάρων, καὶ ἐχρησίμευεν ὡς καλλωπισμὸς, καὶ ὡς εἴσοδος εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον. Ἐσώζετο μέχρι τέλους τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ὅτε ὁ Πάπας Σέξτος Ε΄. κατεδάφισεν αὐτὸ ἵνα μεταχειρισθῇ τοὺς κίονας διὰ τὸν Οὐατικῶν ναόν.

Σημ. τοῦ Μεταφ. Ὡσπερ τὸ ἐπιφανὲς τοῦτο Ἑπταζώνιον ἠὲ λαβήθησαν, πρὸ τῆς κατεδάφισεως αὐτοῦ, σχεδὸν 14 πανδαμάτορες αἰῶνες, οὕτω καὶ ὁ ἐξολοθρευτὴς αὐτοῦ βεβαίως ἤθελε σινασθῆ αὐτὸ, εἰ ἦν τέκνον τοῦ ἰθ' αἰῶνος, ὅτε τὰ γλυκυδερχῆ ἑλληνικὰ γῶτα μᾶλλον διαδοθέντα εἰς τὴν Εὐρώπην, πολὺ ἐξημέρωσαν τὰ ἦθη τῶν κατοίκων αὐτῆς.

(1) Αἵτινες καὶ βαλλίδες λέγονται, λατινιστὶ δὲ carceres.

(2) Λατινιστὶ factiones λέγονται.